

COVID-19 Pandemi Sürecinde Hemşirelerin Belirsizliğe Tahammülsüzlük ve Sabır Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Gülşen SAYAR¹, Burcu ARKAN²

¹ SBÜ Bursa Yüksek İhtisas Eğitim Araştırma Hastanesi, Bursa, Türkiye.

² Bursa Uludağ Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı, Bursa, Türkiye.

ÖZET

Bu çalışmada, COVID-19 pandemi sürecinde hemşirelerin belirsizliğe tahammülsüzlük ve sabır düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlandı. Çalışma, Ocak- Mart 2022 tarihleri arasında Sağlık Bilimleri Üniversitesi Bursa Yüksek İhtisas Eğitim ve Araştırma Hastanesi Ana Bina, Kadın Doğum-Çocuk Hastalıkları Binası ve Kalp Merkezi Binalarında görev yapan 120 hemşire ile yapılan tanımlayıcı tipte bir araştırmadır. Araştırmanın verileri "Demografik Bilgiler Formu", "Belirsizliğe Tahammülsüzlük Ölçeği" ve "Sabır Ölçeği" kullanılarak toplandı. Araştırmada hemşirelerin Belirsizliğe Tahammülsüzlük Ölçeği toplam puan ortalaması 36,55±8,38 ve Sabır Ölçeği toplam puan ortalaması 37,08±7,45 olarak bulundu. Belirsizliğe tahammülsüzlük ve sabır ölçeği toplam puanları ile alt boyutları yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi, meslekte çalışma yılı, COVID-19 pandemi sürecinde vardiyalı çalışma düzeni, COVID-19 servisinde çalışma durumuna göre karşılaştırıldığında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmadı ($p>0,05$). Belirsizliğe tahammülsüzlük ölçeği toplam puanı ile sabır ölçeği toplam puanı arasında ters yönlü zayıf düzeyde anlamlı ilişki bulundu ($r=-0,287$; $p=0,001$). Bekâr hemşirelerin, ileriye yönelik kaygı puanı evlilere göre daha yüksek saptandı ($p=0,049$). Belirsizliğe tahammülsüzlük ölçeği toplam puanı ile sabır ölçeği toplam puanı arasında ters yönlü zayıf düzeyde istatistiksel olarak anlamlı ilişki ve belirsizliğe tahammülsüzlük puanı yüksek hemşirelerin sabır puanının düşük olduğu bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: COVID-19. Pandemi. Hemşire. Belirsizlik. Sabır.

Investigation of the Relationship Between Intolerance of Uncertainty and Patience Levels of Nurses During the COVID-19 Pandemic Process

ABSTRACT

The study aimed to examine the relationship between intolerance of uncertainty and the patience levels of nurses during the COVID-19 pandemic. The study is a descriptive study conducted with 120 nurses working Bursa Yüksek İhtisas Training and Research Hospital Main Building, Gynecology-Pediatrics Building, and Heart Center Buildings between January and March 2022. The data of the study were collected using the "Demographic Information Form," "Intolerance to Uncertainty Scale," and "Patience Scale." Nurses' Intolerance of Uncertainty Scale mean total score was 36.55±8.38, and the Patience Scale total score mean was 37.08±7.45. When the total scores of the intolerance of uncertainty, patience scale, and sub-dimensions were compared according to age, gender, education level, years of employment, shift order during the COVID-19 pandemic, and working status in the COVID-19 service, no statistically significant difference was found ($p>0.05$). A weak and inverse significant relationship was found between the total score of the intolerance of uncertainty scale and the total score of the patience scale ($r=-0.287$; $p=0.001$). The prospective anxiety score of single nurses was found to be higher than that of married ones ($p=0.049$). It was found that there was a weak, statistically significant relationship between the total score of the intolerance of uncertainty scale and the total score of the patience scale; nurses with a high intolerance of uncertainty score had a low patience score.

Keywords: COVID-19. Pandemic. Nurse. Uncertainty.

Geliş Tarihi: 20.Aralık.2023

Kabul Tarihi: 02.Şubat.2024

Dr. Burcu ARKAN
Bursa Uludağ Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi,
Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı,
Bursa, Türkiye.
Tel: 0532 776 48 43
E-posta: arkanburcu@yahoo.com

Yazarların ORCID Bilgileri:

Gülşen SAYAR: 0000-0003-2314-0527

Burcu ARKAN: 0000-0002-7285-6196

Aralık 2019'da Wuhan, Çin kaynaklı yeni bir viral pnömoniye Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ)'ne duyurmuştur. Çin'deki 2019 koronavirüs (COVID-19) salgını küresel bir sağlık tehdididir ve 2003'teki şiddetli akut solunum sendromu (SARS) salgınından bu yana en büyük atipik pnömoni pandemisidir^{1,2}. 23 Mart 2020 itibarıyla, bu yeni koronavirüs (COVID-19) hızla dünyaya yayılmış ve 610 milyon 995 bin vakaya ve 6 milyon 505 bin civarı kişinin ölümüne neden olmuştur^{3,4}.

Enfeksiyon belirtileri ateş, titreme, öksürük, boğaz ağrısı, solunum güçlüğü, kas ağrısı, bulantı, kusma ve

ishaldir. Şiddetli vakalarda kalp yetmezliği, solunum yetmezliği, akut solunum distres sendromu ve ölüme yol açabilmektedir⁵. COVID-19 pandemisi sadece fiziksel sağlığı değil aynı zamanda ruhsal sağlığı da etkilemektedir^{6,7}.

Virüsün hızla yayılması, virüsten ölenler, virüsün bulaşacağı korkusu, alışkanlıkların değişmesi ve çaresizlik gibi durumlar insanlarda panik havası oluşturmuştur². COVID-19 pandemisi, sağlık çalışanlarının iş yükünü artırmakla beraber enfekte hastalarla çalışan sağlık personellerinin psikolojik sorunlara daha duyarlı hale geldiği görülmüştür^{8,9}. COVID-19'un giderek yayılması sonucu hasta sayısında artışına bağlı olarak sağlık personelinin fazla mesai ile çalışma durumunda kalmasıyla beraber uyku sorunları ve uyku problemlerine bağlı stres, anksiyete, uyum bozukluğu, öfke gibi psikolojik sorunlar yaşanmasına neden olmuştur¹⁰⁻¹³.

Wuhan kentinde 994 hekim ve hemşire ile yapılan bir çalışmada pandemi ilanından hemen sonrasında sağlık ekiplerinin %71,3'ünde eşik altı ve hafif düzeyde, %22,4'ünde orta düzeyde, %6,2'sinde ciddi düzeyde ruhsal bozuklukların ortaya çıktığı bulunmuştur¹⁴. İtalya'da COVID-19 servislerinde çalışan 1153 sağlık çalışanının yaklaşık %45'inde son dört hafta içinde en az bir fiziksel tükenmişlik belirtisi yaşadığı gözlenmiş ayrıca katılımcıların çoğu artan öfke nöbetleri, yemek alışkanlıklarında değişiklik, uykuya dalma güçlüğü ve kas gerginliği deneyimlediklerini belirtmişlerdir¹⁵. Olumsuz psikolojik sonuçlarla ilişkili faktörler ise; aşırı çalışma saatleri, yetersiz kişisel koruyucu ekipmanlar, sağlık personeli arasında artan bulaş, destek yetersizliği ve medyada pandemiye geniş yer verilmesi olarak sıralanabilir¹⁶.

Aba'nın Aralık-2020-Haziran 2021 tarihlerinde Türkiye genelinde 350 sağlık çalışanının çevrimiçi anket ile katıldığı tez çalışmasında, katılımcıların travma sonrası stres oranı %58, depresif belirtiler %4, duygusal tükenme %26, yüksek duyarsızlaşma oranı %26 olarak bulunmuştur¹⁷. İstanbul ilinde COVID-19 hastalarına bakım veren 244 hemşire ile yürütülen bir çalışmada katılımcıların %48'inin anksiyete, %68'inin depresyon ve %51,2'sinin travma sonrası stres düzeyleri değerlerinin yüksek olduğu belirlenmiştir¹⁸. Bayburt ilinde 111 hemşire ile yapılan başka bir çalışmada ise hemşirelerde COVID-19 pandemisi kaynaklı obsesif düşünce ve kaygı düzeyinin orta seviyede olduğu saptanmıştır¹⁹.

Hastalıkla ilgili olayların seyrini belirleyememek; halihazırda kendinin, akraba ve arkadaşların enfekte olup olmadığını bilmemek, çalışma saatlerinin artması, yeni açılan covid servisleri, malzeme kısıtlılığı olup olmayacağı vb. konular sağlık çalışanları için pek çok belirsizliklere neden olmuştur^{9,20-22}. Belirsizlik, bir olay, durum ve davranışın sonucunu kestirememeye başka bir ifade ile geleceği öngörülemez olarak tanımlanmaktadır²³.

Belirsizlik arttıkça bu duruma tahammülün olumsuz etkilendiği görülmektedir²⁴.

Belirsizliğe tahammülsüzlük ise genel olarak belirsiz durumlara veya gelecekte tahmin edilemeyen olaylara olumsuz tepki verme yönünde bilişsel ve duygusal bir eğilimdir²⁵. Hayatın birçok yönünün belirsizliklerle dolu olduğu göz önüne alındığında, belirsizliğe tahammülsüzlüğün bireyler için çok zor olması beklenmektedir²⁶. COVID-19'un neden olduğu belirsizlik ise insanların fiziksel sağlığını tehdit etmenin yanı sıra, duygusal ve bilişsel açıdan zihinsel sağlığını da etkilemektedir²⁷.

Pandeminin başlarında farklı Avrupa ülkelerinde 609 sağlık çalışanının katıldığı çalışmada, %57 katılımcı 'pandemi dönemindeki belirsizlikleri' en büyük stres kaynağı olarak tanımlamışlardır²⁸. Türkiye'de 1772 katılımcı ile yapılan bir çalışmada COVID-19 korkusu ile belirsizliğe tahammülsüzlük arasında pozitif bir ilişki bulunmuştur²⁴. Türkiye geneli 758 hemşire ve ebe ile çevrimiçi yürütülen çalışmada, kadınların, kronik hastalığı olanların, meslek nedeniyle pişmanlık yaşayanların, COVID-19 nedeniyle aile ve özel yaşamda zorluk yaşayanların belirsizliğe tahammülsüzlük düzeyleri yüksek bulunmuştur⁸. İstanbul'da bir eğitim araştırma hastanesinde 284 sağlık çalışanı ile yapılan bir başka çalışmada karantinada kalmış olanların, esnek mesaide çalışmayanların ve ailesi ile birlikte yaşayanların belirsizliğe tahammülsüzlüğü daha yüksek bulunmuştur²⁹.

Pandemi sürecinde hemşirelerin maruz kaldığı belirsizlikler ve psikolojik etkilenme sabır düzeylerini de etkilemiştir. Sabır; bireylerin zorluk, üzüntü, acı ve yaşanan sorunlara karşı doğru zamanı bekleme mücadelesidir, başka bir ifade sabırlı kişiler bu problemler karşısında vazgeçmeyip sorunları çözmeye çalışmakta ve çözüm bulunana kadar beklemektedirler³⁰⁻³². Hemşirelik, özellikle pandemi sürecinde sabırlı olmayı gerektiren bir meslek olarak öne çıkmaktadır^{33,34}.

Yapılan bir çalışmada hemşirelik mesleğinde sabrın belirleyicileri; hemşirelerin çalışma koşulları, ekip çalışma uyumu, hemşirelerin hasta ve yakınları ile iletişimi, mobing, stres, hemşirelerin sosyal yaşamı ve yaptığı iş sonucunda iş tatmini olarak sıralanmıştır³⁵. Yozgat ilinde 292 hemşire ile yapılan bir çalışmada 36 yaş üzeri hemşirelerin, erkek hemşirelerin ve 10 yıl üzeri çalışan hemşirelerin sabır düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır³⁶. Süzen³⁷, İzmir ilinde 156 hemşire ile yaptığı çalışmada ise işinden memnun hemşirelerde sabır düzeyinin daha yüksek olduğunu saptamıştır.

COVID-19 pandemisinde hastalarla birebir ilgilenen ve sağlık meslek grubunun en büyük üyesi hemşirelerin belirsizliğe tahammülsüzlük ve sabır düzeylerinin incelenmesinin önemli olduğu düşünülmektedir. Literatürde belirsizliğe

COVID-19'da Belirsizliğe Tahammülsüzlük ve Sabır Düzeyi

tahammülsüzlük düzeyi ile ilgili çeşitli araştırmalara rastlanmış fakat bunların büyük çoğunluğunun sağlık çalışanlarını genel olarak kapsadığı, hemşirelerin sabır düzeyi ile ilgili ise uluslararası çalışmaya rastlanmamış ulusal çalışmaların ise sınırlı olduğu görülmüştür. COVID-19 pandemi sürecinde ise hemşirelerin belirsizliğe tahammülsüzlük düzeyi ilgili sınırlı sayıda araştırmaya rastlanmış, sabır düzeyi ile ilgili araştırmaya rastlanmamıştır. Belirsizliğe tahammülsüzlük ve sabır arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmaya ise rastlanmamıştır. Yapılan incelemede araştırmaların büyük bölümünü tüm sağlık çalışanlarını kapsadığı spesifik olarak hemşireleri kapsayan araştırma sayısının yetersiz olduğu görülmüştür. Hemşirelerin belirsizliğe tahammülsüzlük ve sabır düzeylerinin ölçülmesi mesleki alana önemli katkı sağlayacak ve bu alandaki boşluğu doldurmayı sağlayacaktır.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı; COVID-19 pandemi sürecinde hemşirelerin belirsizliğe tahammülsüzlük ve sabır düzeyleri arasında bir ilişki olup olmadığının değerlendirilmesidir. Ayrıca çalışmanın bir alt amacı ise; belirsizliğe tahammülsüzlük ve sabır düzeylerini etkileyen faktörleri saptamaktır.

Araştırma Soruları

COVID-19 sürecinde hemşirelerin belirsizliğe tahammülsüzlük düzeyleri nasıldır?

COVID-19 sürecinde hemşirelerin sabır düzeyleri nasıldır?

COVID-19 sürecinde hemşirelerin belirsizliğe tahammülsüzlük ve sabır düzeyleri arasında bir ilişki var mıdır?

COVID-19 sürecinde hemşirelerin belirsizliğe tahammülsüzlük ve sabır düzeyleri etkileyen faktörler nelerdir?

Gereç ve Yöntem

Araştırmanın Tipi

Bu araştırma COVID-19 pandemi sürecinde hemşirelerin belirsizliğe tahammülsüzlük ve sabır düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelenmek amacıyla tanımlayıcı, kesitsel ve karşılaştırmalı korelasyonel türde yapılmıştır.

Araştırmanın Yeri ve Zamanı

Araştırma Sağlık Bilimleri Üniversitesi (SBÜ) Bursa Yüksek İhtisas Eğitim ve Araştırma Hastanesi Ana Bina, Kadın Doğum ve Çocuk Hastalıkları Binası ve Kalp Merkezi Binalarında Ocak-Mart 2022 tarihleri arasında yürütüldü.

SBÜ Bursa Yüksek İhtisas Eğitim ve Araştırma Hastanesi, 2002 yılında Sosyal Sigortalar Kurumu

(SSK) bünyesinde hizmet vermeye başlamıştır, 2005 Yılında SSK Hastanelerinin Sağlık Bakanlığına bağlanması ile Devlet Hastanesi, 30 Aralık 2009 tarihinden itibaren ise Eğitim ve Araştırma Hastanesi olarak tescillenmiştir. 2015 yılında ise Sağlık Bilimleri Üniversitesi ile afileye olmuştur.

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırma evrenini; SBÜ Bursa Yüksek İhtisas Eğitim ve Araştırma Hastanesi Ana Bina, Kadın Doğum ve Çocuk Hastalıkları Binası ve Kalp Merkezi Binasında görev yapmakta olan 825 hemşire oluşturdu (N=825). Araştırmanın örnekleminin belirlenmesinde güç analizi ve basit rastgele örneklem yöntemi kullanılmıştır. Belirsizliğe Tahammülsüzlük Ölçeği ve Sabır Ölçeği arasındaki etki düzeyi 0,25 olarak belirlendiğinde $\alpha=0,05$ anlamlılık düzeyinde ve %80 güç için gerekli olan örneklem büyüklüğü 120 olarak bulunmuştur. Araştırmaya katılmayı kabul eden 120 kişi örneklem seçilmiştir.

Gönüllülerin çalışmaya dahil edilme kriterleri:

-18 yaş üzeri olmak

- S.B.Ü. Yüksek İhtisas Eğitim ve Araştırma Hastanesi Ana Bina,

Kadın Doğum ve Çocuk Hastalıkları Binası, Kalp Merkezi Binalarında aktif hemşire olarak görev yapmak

-Çalışmaya gönüllü olmak

-Onam formunu okuyup kabul etmiş olmak

Gönüllülerin çalışmaya dahil edilmeme kriterleri:

-Araştırmaya katılmayı kabul etmemek

-Araştırma sürecinde idari izinde olmak

-Araştırma sürecinde doğum öncesi-sonrası izinde olmak

-Araştırma sürecinde araştırmanın yapılacağı merkezden başka bir hastaneye görevlendirilmiş olmak

Veri Toplama Araçları

Çalışmamızda; "Demografik Bilgiler Formu", "Belirsizliğe Tahammülsüzlük Ölçeği (BTÖ-12)" ve "Sabır Ölçeği" kullanıldı.

Demografik Bilgiler Formu

İlgili literatür taranarak araştırmacı tarafından hazırlanmış olup yaş, cinsiyet, çalışma yılı, eğitim düzeyi, COVID-19 servisinde çalışma durumu gibi sosyodemografik özelliklerin değerlendirildiği 8 sorudan oluşmaktadır^{8,24,29,36,27}.

Belirsizliğe Tahammülsüzlük Ölçeği (BTÖ-12)

Carleton ve arkadaşları³⁸ tarafından geliştirilip ölçek Sarıçam ve arkadaşları³⁹ tarafından Türkçe'ye uyarlanmıştır. Ölçek, 12 maddeden ve 2 alt boyuttan (ileriye yönelik kaygı ve engelleyici kaygı) oluşmaktadır. Belirsizliğe tahammülsüzlük ölçeği (1) bana hiç uygun değil, (2) bana çok az uygun, (3) bana

biraz uygun, (4) bana çok uygun ve (5) bana tamamen uygun şeklinde puanlanan 5'li likert tipi bir ölçektir. Ölçekte ters puanlanan madde bulunmamaktadır. Ölçekten 12–60 arası puan alınabilmektedir. Cronbach alfa iç tutarlık katsayı ölçeğin bütünü için 0,880; ileriye yönelik kaygı alt boyutu için 0,840, engelleyici kaygı alt boyutu için 0,770 olarak bulunmuştur. Ölçekten alınan yüksek puanlar bireylerin belirsizliğe tahammülsüz olduğuna işaret etmektedir. Bu çalışmadaki Cronbach's Alpha ise 0,864'dir.

Sabır Ölçeği

Sabır ölçeği Schnitker ve Emmons⁴⁰ tarafından bireylerin sabır düzeyini ölçmek amacıyla geliştirilmiş olup 2014 yılında Gülmez ve Doğan⁴¹ tarafından Türkçe'ye uyarlanmıştır. Ölçek 11 sorudan oluşmaktadır. Ölçekteki ifadeler “kesinlikle katılıyorum” ve “kesinlikle katılmıyorum” arasında beşli likert tipi ile derecelendirilmiştir. Ölçek maddelerinin dokuz tanesi pozitif cümle yapısına ikisi ise negatif cümle yapısına sahiptir. Bu sebeple 7. ve 10. maddeler ters çevrilerek puanlanmıştır. Bu ölçekte 3 alt faktör bulunmaktadır. Alt faktörler; “gündelik yaşamda sabır”, “kişilerarası sabır” ve “yaşam zorluklarında sabır”dır. Ölçeğin 3,6 ve 10. maddeleri “gündelik yaşamda sabır” alt boyutunu, 1,4,7,9 ve 11. maddeleri ise “kişilerarası sabır” alt boyutunu ölçmektedir. “Yaşam zorluklarında sabır” alt boyutunu 2,5 ve 8 numaralı maddeler ölçmektedir. Ölçekten 11-55 arası puan alınabilmektedir. Ölçekten alınan yüksek puanlar bireylerin sabırlı olduğuna işaret etmektedir. Ölçeğin tamamının Cronbach Alfa değeri ise 0,780'dir. Bu çalışmadaki Cronbach Alfa ise 0,828'dir.

Veri Toplama Yöntemi

Araştırma anket formu Google form üzerinden oluşturuldu. Araştırma verileri, anket formu, hemşirelere mesaj yoluyla gönderilerek toplanmıştır. Araştırmaya katılmayı kabul eden kişiler anket formunu internet üzerinden doldurmuştur. Veri toplama süresi yaklaşık 3-5 dakika sürmektedir.

Verilerin Değerlendirilmesi

Verinin normal dağılım gösterip göstermediği Shapiro-Wilk testi ile incelenmiştir. Tanımlayıcı istatistikler nicel veri için ortalama ve standart sapma, nitel veri için frekans ve yüzde olarak belirtilmiştir. Bağımsız iki grup karşılaştırmalarında normal dağılım gösteren veri için t-testi, ikiden fazla grup karşılaştırmasında tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Anlamlılık bulunması durumunda çoklu karşılaştırma testlerinden Bonferroni testi kullanılmıştır. Değişkenler arasındaki ilişkiler Pearson korelasyon katsayısı ile incelenmiştir. Anlamlılık düzeyi $\alpha=0,05$ olarak belirlenmiştir. Verinin istatistiksel analizi IBM SPSS 23.0 (IBM Corp. Released 2015. IBM SPSS Statistics for Windows, Version 23.0. Armonk, NY: IBM Corp.) istatistik paket programında yapılmıştır.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmanın yapılabilmesi Bursa Uludağ Üniversitesi Sağlık Bilimleri Araştırma ve Yayın Etik Kurulu'ndan (2021-11/ Karar No:8) ve T.C. Bursa Valiliği Bursa İl Sağlık Müdürlüğü'nden (E-67508481-799) onay alındı. Araştırma COVID-19 pandemisini kapsadığı için T.C. Sağlık Bakanlığı Bilimsel Araştırma Platformu'na online başvuru yapıldı ve gerekli izin alındı. Ölçeklerin geçerlilik çalışmasını yapan kişilerden ölçekleri bu çalışmada kullanmak için e-posta yoluyla izin alındı. Araştırmacın anket sorusunu cevaplaması araştırmaya gönüllü olduğu biçiminde yorumlandı.

Bulgular

Çalışmaya katılanların yaş dağılımı incelendiğinde %60'ı 18-29, %18,33'ü 30-40 ve %20,83'ü 41-50 yaş aralığında bulunurken sadece bir kişi 50 yaş üzerindedir (Tablo I). Cinsiyet açısından dağılımı incelendiğinde katılanların %80,8'i kadındır. Medeni duruma bakıldığında ise %53,3'ü bekadır. Katılanların %71,7'si lisans mezunudur. Meslekte çalışma yılı 0-5 yıl arasında olanlar katılanların %56,7'sini oluşturmaktadır. COVID-19 pandemi sürecinde katılımcıların vardiya düzeni incelendiğinde %90,8'i gündüz-gece vardiyasında çalışmaktadır. Katılımcıların %83,3'ü COVID-19 servisinde (Acil-Yoğun Bakım-Klinik) çalışmıştır. Katılımcıların COVID-19 servisinde çalışma sürelerinin medyan değeri 16,5 (1 24) ay olarak bulunmuştur (Tablo I).

Tablo I. Demografik Özellikler

n=120		n	%
Yaş	18-29	72	60,0
	30-40	22	18,33
	41-50	25	20,83
	50+	1	0,84
	Cinsiyet	Kadın	97
Erkek		23	19,2
Medeni durum	Evlü	56	46,7
	Bekâr	64	53,3
Eğitim düzeyi	Lise	7	5,8
	Önlisans	14	11,7
	Lisans	86	71,7
	Yüksek lisans	13	10,8
Meslekte çalışma yılı	0-5	68	56,7
	6-10	12	10,0
	11-15	11	9,2
	16-20	10	8,3
	20+	19	15,8
Covid-19 Salgını Sürecinde Vardiya Düzeni	Sadece gündüz	11	9,2
	Gündüz-gece	109	90,8
Covid-19 Servisinde (Acil-Yoğun Bakım-Klinik) Çalıştınız mı?	Evet	100	83,3
	Hayır	20	16,7

Araştırmaya katılan hemşirelerin Belirsizliğe Tahammülsüzlük Ölçeği toplam puan ortalaması $36,55 \pm 8,38$ 'dir. Belirsizliğe Tahammülsüzlük Ölçeği alt boyutlarının tanımlayıcı istatistikleri ileriye yönelik

COVID-19'da Belirsizliğe Tahammülsüzlük ve Sabır Düzeyi

kaygı alt boyutu için $22,27\pm 4,87$; engelleyici alt boyutunda ise $14,27\pm 4,74$ şeklindedir. Araştırmaya katılan hemşirelerin Sabır Ölçeği toplam puan ortalaması $37,08\pm 7,45$ 'dir. Sabır Ölçeği alt boyutlarının tanımlayıcı istatistikleri kısa süreli sabır alt boyutu için $9,34\pm 2,25$; kişilerarası sabır alt boyutu için $17,64\pm 3,79$; uzun süreli sabır alt boyutu için $10,09\pm 2,79$ şeklindedir (Tablo II).

Tablo II. Belirsizliğe Tahammülsüzlük Ve Sabır Ölçeği Toplam Puanları İle Alt Boyutları Arasındaki İlişki

Sabır	Belirsizliğe Tahammülsüzlük		
	İleriye yönelik kaygı	Engelleyici kaygı	Toplam
Kişilerarası Sabır	r	-0,105	-0,321
	p	0,253	<0,001
Uzun Süreli Sabır / Hayatın Zorlukları	r	-0,075	-0,323
	p	0,417	<0,001
Kısa Süreli Sabır / Günlük Uğraşlar	r	-0,158	-0,297
	p	0,084	0,001
Toplam	r	-0,130	-0,374
	p	0,159	<0,001

r:Pearson korelasyon katsayısı

Belirsizliğe tahammülsüzlük ölçeği toplam puanı ile sabır ölçeği toplam puanı arasında ters yönlü zayıf

düzeyde istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=-0,287$; $p=0,001$) (Tablo II). Belirsizliğe tahammülsüzlük ölçeği alt boyutu olan ileriye yönelik kaygı ölçeği ile sabır ölçeği toplam ($p=0,159$), kişilerarası sabır ($p=0,253$), uzun süreli sabır ($p=0,417$) ve kısa süreli sabır ($p=0,084$) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamıştır (Tablo II).

Engelleyici kaygı ölçeği ile sabır ölçeği toplam ($p<0,001$), kişilerarası sabır ($p<0,001$), uzun süreli sabır ($p<0,001$) ve kısa süreli sabır ($p=0,001$) arasında ters yönlü zayıf düzeyde istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur (Tablo II). Benzer şekilde belirsizliğe tahammülsüzlük ölçeği toplam puanı ile kişilerarası sabır ($p=0,007$), uzun süreli sabır ($p=0,013$) ve kısa süreli sabır ($p=0,004$) arasında ters yönlü zayıf düzeyde anlamlı ilişki bulunurken bunun nedeni engelleyici kaygı alt boyutundan kaynaklanmaktadır (Tablo II).

Belirsizliğe tahammülsüzlük ve sabır ölçeği toplam puanları ile alt boyutları cinsiyete, yaş gruplarına, eğitim düzeylerine meslekte çalışma yılına, COVID-19 pandemi sürecinde vardiya düzenine ve COVID-19 servisinde (Acil-yoğun bakım-klinik) çalışma durumuna göre karşılaştırıldığında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p>0,05$) (Tablo III).

Tablo III. Sosyodemografik Özelliklerin Belirsizliğe Tahammülsüzlük ve Sabır Ölçeği Toplam Puanları İle Alt Boyutları Arasındaki İlişki

		BTÖ ileriye	BTÖ engelleyici	BTÖ Toplam	Sabır kişilerarası	Sabır uzun süreli	Sabır kısa süreli	Sabır toplam
Yaş	18-29	22,42±4,96	14,14±4,97	36,56±9,03	18,03±3,76	10,14±2,68	9,51±2,15	37,68±7,24
	30-40	23,32±4,57	14,18±4,88	37,50±7,96	17,41±3,49	10,32±3,01	9,41±2,61	37,14±7,91
	41-50	20,68±4,59	14,48±3,95	35,16±6,36	16,60±4,08	9,64±2,98	8,76±2,26	35,00±7,58
Cinsiyet	F	1,908	0,048	0,477	1,363	0,401	1,044	1,209
	p	0,153	0,953	0,622	0,260	0,670	0,355	0,302
	Kadın	22,02±4,88	13,98±4,81	36,00±8,48	17,85±3,64	10,26±2,66	9,49±2,29	37,6±7,16
Medeni durum	Erkek	23,35±4,82	15,52±4,34	38,87±7,64	16,78±4,35	9,39±3,26	8,70±2,03	34,87±8,37
	t	-1,176	-1,408	-1,485	1,212	1,342	1,537	1,590
	p	0,242	0,162	0,140	0,228	0,182	0,127	0,114
Eğitim düzeyi	Evli	21,34±5,16	14,07±4,85	35,41±8,46	17,75±3,74	10,00±2,80	9,29±2,25	37,04±7,20
	Bekâr	23,09±4,49	14,45±4,68	37,55±8,24	17,55±3,86	10,17±2,81	9,39±2,28	37,11±7,71
	t	-1,991	-0,438	-1,399	0,292	-0,335	-0,253	-0,054
Meslekte çalışma yılı	p	0,049	0,662	0,164	0,771	0,738	0,800	0,957
	Lise	23,14±4,63	13,29±5,68	36,43±7,28	17,43±2,15	10,86±3,08	10,00±2,31	38,29±6,78
	Önlisans	20,5±5,35	14,36±4,7	34,86±8,93	17,86±4,61	9,79±2,75	8,86±2,54	36,5±8,66
Covid-19 Salgını Sürecinde Vardiya Düzeni	Lisans	22,13±4,96	14,24±4,67	36,37±8,53	17,64±3,86	10,13±2,84	9,40±2,18	37,16±7,39
	Yüksek lisans	24,69±2,98	14,92±5,24	39,62±7,31	17,54±3,36	9,77±2,59	9,15±2,58	36,46±7,57
	F	1,821	0,181	0,780	0,025	0,289	0,454	0,120
Covid-19 Servisinde Çalıştınız mı?	p	0,147	0,909	0,507	0,995	0,834	0,715	0,948
	0-5	22,97±4,56	14,47±4,88	37,44±8,51	17,88±3,81	10,03±2,73	9,51±2,03	37,43±7,37
	6-10	21,17±4,86	12,83±5,39	34,00±10,02	18,67±3,77	11,08±2,71	9,58±3,15	39,33±8,32
Covid-19 Servisinde Çalıştınız mı?	11-15	21,91±7,13	12,36±4,95	34,27±9,81	17,91±3,62	9,73±2,97	9,00±2,79	36,64±7,09
	16-20	20,20±5,09	15,60±4,77	35,80±9,43	15,90±3,84	9,70±3,77	9,10±1,91	34,70±8,76
	20+	21,79±4,33	14,89±3,51	36,68±4,90	16,89±3,78	10,11±2,56	8,89±2,35	35,89±6,88
Covid-19 Servisinde Çalıştınız mı?	F	1,017	1,030	0,688	1,016	0,474	0,405	0,690
	p	0,401	0,395	0,602	0,402	0,754	0,805	0,600
	Sadece gündüz	22,09±3,75	13,91±5,05	36,00±7,48	18,64±3,59	11,09±1,92	9,55±3,17	39,27±8,15
Covid-19 Servisinde Çalıştınız mı?	Gündüz-gece	22,29±4,99	14,31±4,73	36,61±8,49	17,54±3,81	9,99±2,85	9,32±2,16	36,85±7,37
	t	-0,131	-0,267	-0,228	0,913	1,718	0,229	1,027
	p	0,896	0,790	0,820	0,363	0,107	0,823	0,306
Covid-19 Servisinde Çalıştınız mı?	Evet	22,26±4,77	14,36±4,63	36,62±8,02	17,77±3,60	10,19±2,62	9,39±2,10	37,35±6,99
	Hayır	22,35±5,49	13,85±5,36	36,20±10,22	17,00±4,66	9,60±3,56	9,10±2,95	35,70±9,48
	t	-0,075	0,438	0,204	0,829	0,704	0,523	0,904
Covid-19 Servisinde Çalıştınız mı?	p	0,940	0,662	0,839	0,409	0,488	0,602	0,368

Tek yönlü varyans analizi ve t-testi uygulanmıştır.

Medeni durum açısından belirsizliğe tahammülsüzlük ve sabır ölçeği toplam puanları ile alt boyut puanları karşılaştırıldığında belirsizliğe tahammülsüzlük ölçeğinin alt boyutu olan ileriye yönelik kaygı puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunurken diğer puanlar açısından fark bulunmamıştır ($p>0,05$) (Tablo III). Bekârların, ileriye yönelik kaygı puanı evlilere göre daha yüksek bulunmuştur ($p=0,049$) (Tablo III).

Tartışma ve Sonuç

Hemşirelerin belirsizliğe tahammülsüzlük ölçeğinden toplam ve alt boyutlarından aldıkları puan ortalamaları incelenmiştir. Bu bulgularla göre belirsizliğe tahammülsüzlük ölçeği toplam puan ortalaması $36,55\pm 8,38$ olarak bulundu. Çalışmamızdan elde edilen puanlar belirsizliğe tahammülsüzlük ölçeğinden alınabilecek puanlara göre ortalama değerlerdedir. Aksoy ve Koçak⁸'in ve Temsah ve arkadaşlarının⁴² yaptıkları çalışmalarda da belirsizliğe tahammülsüzlük düzeyi $35,16\pm 9,42$ ve $31,81\pm 8,52$ ile ortalama değerde bulunmuştur. Bu çalışmalar çalışmamızın sonuçlarını destekler niteliktedir. Çalışmamızın aksine Aba¹⁷'nin Ankara ilinde 350 sağlık çalışanı ile yürüttüğü tez çalışmasında belirsizliğe tahammülsüzlük ölçeği toplam ortalaması ise $39,23\pm 9,75$ puan ile yüksek düzeyde olarak belirlenmiştir. Türkiye geneli yapılmış çalışmalarında da benzer şekilde belirsizliğe tahammülsüzlük ölçeği toplam ortalaması $39\pm 9,00$ ve $38,86 \pm 5,14$ ile yüksek düzeyde olarak bulunmuştur^{24,26}. Belirsizliğe tahammülsüzlük düzeyinde; çalışmaların farklı zamanlarda gerçekleşmesi (pandemi başlangıcında, pandemi pik dönemlerinde), çalışmaların örneklemelerinin Türkiye geneli olması ve farklı örneklemeleri içermesi, araştırmaların farklı çalışma koşullarındaki hemşirelere yapılması gibi durumlarla ilişkili farklılaşmalar beklenebilir.

Hemşirelerin belirsizliğe tahammülsüzlük ölçeği toplam puanları ile alt boyut puanları cinsiyete göre karşılaştırıldığında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır. Yapılan benzer çalışmalarda da belirsizliğe tahammülsüzlük ölçeği toplam puanı ile alt boyutları cinsiyete göre karşılaştırıldığında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığı bulunmuştur^{29,43}. Valle ve arkadaşlarının²² 1230 katılımcı ile COVID-19 pandemi döneminde belirsizliğe tahammülsüzlük düzeyi incelediği çalışmasında cinsiyetin etkisi düşük olarak bulunmuştur.

Çalışmamızın aksine Aksoy ve Koçak⁸ 758 hemşire ve ebeinin belirsizliğe tahammülsüzlük düzeyini incelediğinde çalışmada 'ileriye yönelik kaygı' alt boyutunda kadınların puan ortalamasını erkeklerden fazla olduğunu ortaya çıkarmıştır. Belirsizliğe tahammülsüzlük düzeyinde cinsiyete göre farklılaşma

olmasında, hormonal farklılıklar, duygusal yapı, toplumsal roller (pandemi dönemi uzaktan eğitim sürecinde çocuk bakımı), ev-iş hayatı dengesi gibi faktörler etki edebilmektedir. Bu nedenle yapılan çalışmalarda belirsizliğe tahammülsüzlük düzeyi ve cinsiyete değişkenlerindeki farklılaşma beklenen bir durumdur.

Bekârların, belirsizliğe tahammülsüzlük ölçeğinin alt boyutu olan ileriye yönelik kaygı puanı evlilere göre daha yüksek bulunmuştur. Çalışmamızın aksine literatürdeki benzer çalışmalarda belirsizliğe tahammülsüzlük ve medeni durum arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır^{29,42}. Valle ve arkadaşlarının²² Arjantin'de 1230 katılımcı ile yürüttüğü çalışmasında genç kadınların belirsizliğe tahammülsüzlük düzeyi daha yüksek bulunmuştur. Çalışmamıza katılanların %80'inin kadın olması ve %60'nın 18-29 yaş aralığında olması bekâr kesimi kapsayacağı düşünülüp bu sonuç ile ilişkilendirilmiştir. COVID-19 pandemisinin iki yılı geçmiş bir süredir devam etmesi, zaman zaman durumunun kritikleşmesi, bekârların özellikle özel hayattaki süreçlerindeki (düğün-nişan dönemi tam kapanma yasakları olma) belirsizliklerde etkili olabileceği düşünülmektedir.

Yapılan çalışmada eğitim düzeyi ve belirsizliğe tahammülsüzlük ölçeği toplam puanları ile alt boyutları karşılaştırıldığında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır. Literatüre bakıldığında hemşirelerin eğitim düzeyi ile belirsizliğe tahammülsüzlük arasındaki değişkeni inceleyen bir çalışmaya rastlanmamıştır. Fakat Güdük ve arkadaşları²⁹ İstanbul'da bir eğitim araştırma hastanesinde 284 sağlık çalışanının belirsizliğe tahammülsüzlük düzeylerini incelediğinde, eğitim düzeyi ve belirsizliğe tahammülsüzlük arasında anlamlı ilişki bulunmadığı görülmüştür.

Meslekte çalışma yılına göre belirsizliğe tahammülsüzlük ölçeği toplam puanları ile alt boyutları karşılaştırıldığında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır. İlgili çalışmalara bakıldığında hemşirelerin meslekte çalışma yılı ile belirsizliğe tahammülsüzlük arasındaki değişkeni inceleyen bir çalışmaya rastlanmamıştır. Fakat Güdük ve arkadaşları²⁹ COVID-19 pandemi dönemi sağlık çalışanları ile yaptıkları çalışmada, meslekte çalışma yılı ve belirsizliğe tahammülsüzlük düzeyi arasında anlamlı bir ilişki olmadığı sonucuna varmıştır. Bu çalışma araştırmamızın sonucunu destekler niteliktedir. Çalışmamızın aksine Aydın ve Özcan⁴³, Türkiye geneli çevrimiçi katılımlı 310 sağlık çalışanı ile yaptıkları çalışmada, çalışma süreci 26 yılı geçmiş bireylerin belirsizliğe tahammülsüzlük düzeyleri daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Bu farklı sonuçta; sağlık çalışanlarının istifa ve emekliliğin bir süre yasaklanması, ileri yaşlarda kronik hastalık durumları, COVID-19 yakalanma ve hastalık sürecini bilmemek gibi faktörlerin etkili olacağı düşünülmektedir.

COVID-19'da Belirsizliğe Tahammülsüzlük ve Sabır Düzeyi

Aksoy ve Koçak⁸'in kronik hastalığı olanların belirsizliğe tahammülsüzlük düzeyini yüksek bulması bu durumu destekler niteliktedir.

Çalışmada, COVID-19 pandemi sürecinde vardiya düzenine ve COVID-19 servisinde (Acil-yoğun bakım-klinik) çalışma durumuna göre belirsizliğe tahammülsüzlük ölçeği toplam puanları ile alt boyutları karşılaştırıldığında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır. Hemşirelerin COVID-19 pandemi sürecinde vardiya düzeni ve belirsizliğe tahammülsüzlük değişkenleri ile ilgili araştırmaya rastlanmamakla beraber Güdük ve arkadaşlarının²⁹ 284 sağlık çalışan ile yürüttükleri çalışmada vardiya düzeni ve belirsizliğe tahammülsüzlük arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptanmıştır. Esnek çalışan sağlık personelinin belirsizliğe tahammülsüzlük düzeyi daha düşük olduğu bulunmuştur. Çalışmamızın içeriğinde esnek çalışma olmadığı için bu çalışma ile spesifik bir karşılaştırma yapılamasa da COVID-19 sürecinde esnek çalışma ile virüse maruziyet azalacağından belirsizliğe tahammülsüzlük düzeyinde farklılaşmalar beklenebilir. Bongelli ve arkadaşlarının⁴⁴ COVID-19 pandemisi çerçevesinde İtalya'da 682 sağlık çalışanının (%75'i hemşire) belirsizliğe tahammülsüzlük düzeyini incelediği çalışmada sağlık personelinin pandemi bölümlerinde çalışması ile belirsizliğe tahammülsüzlük düzeyini arasında bir ilişki olmadığı saptanmıştır.

Hemşirelerin sabır ölçeğinden alınabilecek toplam puan ortalamasının üstündedir. Tangünü³⁶ çalışmasında hemşirelerin sabır düzeyini $44,7 \pm 7,3$ olarak belirlemiştir, Işık ve arkadaşları⁴⁵ ise sabır ölçeği toplam puanını $39,6 \pm 6,1$ olarak bulmuştur. Tezcan'ın³⁵ Isparta ilinde 400 hemşire ile yürüttüğü hemşirelerde sabır ölçeği geliştirme çalışmasında, hemşirelerin orta düzeyde sabırlı oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Hemşirelerin sabır ölçeği toplam puanları ile alt boyutları yaş gruplarına göre karşılaştırıldığında 18-29 ve 30-40 yaş grubunun sabır düzeyi yüksek olmasına rağmen istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır. Çalışmamızı destekler nitelikte Süzen³⁷ çalışmasında yaş ve sabır değişkenleri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır. Çalışmamızın aksine Tangünü³⁶ çalışmasında yaş değişkeni ile sabır puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğunu belirtmiştir. 28- 35 ve 36-44 yaş gruplarının ortalama sabır değeri diğer yaş gruplarına göre yüksek olduğu görülmüştür. Kırk yaş üzeri hemşirelerin mesleki yorgunluk, tükenmişlik ve enerjilerindeki azalma sabır düzeylerini düşürebilmektedir. Çalışmalar arası farklı sonuçlar çıkması nedeni, araştırmanın farklı hastanelerde yapılması ve COVID-19 pandemi sürecinin etkileri olduğu düşünülmektedir.

Çalışmada sabır ölçeği toplam puanları ile alt boyut puanları cinsiyete göre karşılaştırıldığında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır. Süzen³⁷, Işık ve arkadaşları⁴⁵ da çalışmalarında cinsiyet ve sabır değişkenleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Çalışmamızın aksine Tangünü³⁶ çalışmasında sabır düzeyi ve cinsiyet arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuş, erkek katılımcıların ortalama sabır değeri, kadın katılımcıların ortalama sabır değerinden anlamlı derecede yüksek çıkmıştır. Bu çalışmalar arası farklı sonuç çıkmasının sebebi araştırma grupları arasında kültürel farklılıklar, araştırmanın farklı hastanelerde yapılması, COVID-19 pandemisinin etkileri, hormonal farklılıklar ve duygusal yapı olarak sıralanabilir.

Sabır ölçeği toplam puanları ile alt boyutları eğitim düzeyi ve medeni duruma göre karşılaştırıldığında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır. Literatürdeki araştırmalarda çalışmamızı destekler nitelikte eğitim düzeyi, medeni durum ve sabır değişkenleri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığı görülmüştür.

Hemşirelerin meslekte çalışma yılına göre sabır ölçeği toplam puanları ile alt boyutları karşılaştırıldığında 6-10 yıl arası sabır puanı yüksek olmasına rağmen istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır. Tangünü³⁶ çalışmasında, çalışma yılına göre ortalama sabır puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Hemşirelerin çalışma yılına göre sabır değeri en yüksek ortalama sabır değeri 120 aydan fazla çalışan katılımcılara ait olduğu saptanmıştır. Bu çalışmamızla benzer değerde olmasına rağmen sabır ve meslekte çalışma yılı değişkenlerini inceleyen sadece bir çalışmanın olması nedeniyle farklılaşmanın olabileceği düşünülmüştür.

Sabır ölçeği toplam puanları ile alt boyutları ile COVID-19 pandemi sürecinde vardiya düzeni ve COVID-19 servisinde (Acil-yoğun bakım-klinik) çalışma durumuna göre karşılaştırıldığında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır. Literatürdeki araştırmalarda çalışmamızı destekler nitelikte çalışma şekli ile sabır değişkenleri arasında istatistiksel anlamlı farklılık bulunmamıştır^{36,37,44}. Pandemi sürecinde hemşirelerin sabır düzeyi ile ilgili çalışmaya ulaşılmadığı için COVID-19 servisinde (Acil-yoğun bakım-klinik) çalışma durumu tartışılmamıştır. Çalışmamız literatürdeki bu boşluğa katkı sağlayacaktır.

Çalışmamızda, belirsizliğe tahammülsüzlük ölçeği toplam puanı ile sabır ölçeği toplam puanı arasında ters yönlü zayıf düzeyde istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur. Belirsizliğe tahammülsüzlük düzeyi yüksek hemşirelerin sabır düzeyinin düşük olduğu sonucuna varılmıştır. Belirsizliğe tahammülsüzlük ölçeği alt boyutu olan ileriye yönelik kaygı ölçeği ile sabır ölçeği toplam, kişilerarası sabır, uzun süreli sabır ve kısa süreli sabır arasında

istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Engelleyici kaygı ölçeği ile sabır ölçeği toplam, kişilerarası sabır, uzun süreli sabır ve kısa süreli sabır arasında ters yönlü zayıf düzeyde istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur. Engelleyici kaygı açısından bakıldığında, COVID-19 pandemi sürecinde var olan tedavilerin sürekli değişim göstermesi,

hemşirelerin yanlış tedavi ve bakım uygulamaktan korkmaları nedeniyle ellerini ve kollarını bağlı hissetmeleri sabır düzeyinde düşmeye de etkili olduğu düşünülmektedir. Uluslararası ve ulusal literatürde hemşirelerin belirsizliğe tahammülsüzlük ve sabır değişkenlerini inceleyen çalışmaya rastlanmamıştır. Çalışma sonucumuzun literatüre önemli katkısı olmuştur.

Araştırmamızda hemşirelerin Belirsizliğe Tahammülsüzlük Ölçeği toplam puan ortalamasının $36,55 \pm 8,38$ olduğu, Sabır Ölçeği toplam puan ortalamasının $37,08 \pm 7,45$ olduğu, Belirsizliğe tahammülsüzlük ve sabır ölçeği toplam puanları ile alt boyutları yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi, meslekte çalışma yılı, COVID-19 pandemi sürecinde vardiya düzeni, COVID-19 servisinde (Acil-yoğun bakım-klinik) çalışma durumuna göre karşılaştırıldığında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığı saptanmıştır. Medeni durum açısından belirsizliğe tahammülsüzlük ve sabır ölçeği toplam puanları ile alt boyut puanları karşılaştırıldığında belirsizliğe tahammülsüzlük ölçeğinin alt boyutu olan ileriye yönelik kaygı puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunurken diğer puanlar açısından fark bulunmadığı, bekârların, ileriye yönelik kaygı puanı evlilere göre daha yüksek olduğu, belirsizliğe tahammülsüzlük ölçeği toplam puanı ile sabır ölçeği toplam puanı arasında ters yönlü zayıf düzeyde istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunduğu, belirsizliğe tahammülsüzlük puanı yüksek hemşirelerin sabır puanının düşük olduğu saptanmıştır.

Hemşirelerin belirsiz ve stresli durumlarla (COVID-19) pandemi sürecinde yaşananlar) başa çıkmak için kullanabilecekleri beceriler kazanmayı amaçlayan çevrimiçi eğitimler düzenlenmesi, sabrın hemşirelik mesleği için önemi, mesleki yönden karşılaşılabilecek sorunlarla sabırlı davranarak nasıl baş edilebileceği çevrimiçi yapılacak hizmet içi eğitimlerle vurgulanması, hemşirelerin kişilerarası sabır düzeyleri artırmak amacıyla iş arkadaşları ile arasındaki iletişimi artırmak için belirli aralıklarla klinik içi toplantılar ve sosyal aktiviteler planlanması, hastanelerde COVID-19 pandemisi ile ilgili güvenli hızlı bir bilgi ağı oluşturulması, hemşireler için sürekli ruh sağlığı izleme programı oluşturularak akut durumlar hemen tespit edilebilmesi, hemşirelerin belirsizliğe tahammülsüzlük ve sabır düzeyi ilişkisi üzerine çalışmalar yapılması gerekmektedir. Bu konularda yapılacak daha fazla araştırmanın hemşirelere

rehberlik edeceği düşünülmektedir. Bu çalışmanın daha fazla hemşireler yapılması araştırma sonuçlarına dair genellemenin daha büyük evrene ulaşması belirsizliğe tahammülsüzlük ve sabır kavramlarına ilişkin daha fazla bilgi elde edilmesine olanak sağlayacaktır.

Etik Kurul Onay Bilgisi:

Onaylayan Kurul: Bursa Uludağ Üniversitesi Araştırma ve Yayın Etik Kurulları

Onay Tarihi: 29.12.2021

Karar No: 8

Araştırmacı Katkı Beyanı:

Fikir ve tasarım: G.S., B.A.; Veri toplama ve işleme: G.S., B.A.; Analiz ve verilerin yorumlanması: G.S., B.A. ; Makalenin önemli bölümlerinin yazılması: G.S., B.A.

Destek ve Teşekkür Beyanı:

Pandeminin başından beri sahada özveri ile çalışan ve tezimin verilerinin toplanmasına yardımcı olan kıymetli zamanlarını bana ayıran hemşire arkadaşlarıma teşekkür ederim.

Çıkar Çatışması Beyanı:

Bu makalede herhangi bir nakdi/aynı yardım alınmamıştır. Herhangi bir kişi ve/veya kurum ile ilgili çıkar çatışması yoktur.

Kaynaklar

1. Hawryluck L, Gold WL, Robinson S, Pogorski S, Galea S, Styra R. SARS control and psychological effects of quarantine, Toronto, Canada. *Emerg Infect Dis.* 2004;10(7):1206-12.
2. Wang C, Horby PW, Hayden FG, Gao GF. A novel coronavirus outbreak of global health concern. *Lancet.* 2020;395(10223):470-473.
3. Coronavirus (COVID-19) Cases. 2022 [cited 2022 Sep 06] Available from: <https://ourworldindata.org/covid-cases>
4. Coronavirus (COVID-19) Deals. 2022 [cited 2022 Sep 06] Available from: <https://ourworldindata.org/covid-deaths>
5. Holshue ML, DeBolt C, Lindquist S, Lofy KH, Wiesman J, Bruce H, et al. Washington State 2019-nCoV Case Investigation Team. First Case of 2019 Novel Coronavirus in the United States. *N Engl J Med.* 2020;382(10):929-936.
6. Brooks SK, Webster RK, Smith LE, Woodland L, Wessely S, Greenberg N, Rubin GJ. The psychological impact of quarantine and how to reduce it: rapid review of the evidence. *Lancet.* 2020;395(10227):912-920.
7. Shigemura J, Ursano RJ, Morganstein JC, Kurosawa M, Benedek DM. Public responses to the novel 2019 coronavirus (2019-nCoV) in Japan: Mental health consequences and target populations. *Psychiatry Clin Neurosci.* 2020;74(4):281-282.
8. Aksoy YE, Koçak V. Psychological effects of nurses and midwives due to COVID-19 outbreak: The case of Turkey. *Arch Psychiatr Nurs.* 2020;34(5):427-433.
9. Covid-19 pandemi sürecinde ruh sağlığı. 2020 [cited 2021 Sep 20] Available from: https://www.ttb.org.tr/arsiv_haber.php.
10. Ahmed MZ, Ahmed O, Aibao Z, Hanbin S, Siyu L, Ahmad A. Epidemic of COVID-19 in China and associated Psychological Problems. *Asian J Psychiatr.* 2020;51:102092.
11. Cai H, Tu B, Ma J, Chen L, Fu L, Jiang Y, et al. Psychological Impact and Coping Strategies of Frontline Medical Staff in Hunan Between January and March 2020 During the Outbreak of Coronavirus Disease 2019 (COVID-19) in Hubei, China. *Med Sci Monit.* 2020;26:e924171.
12. Cai W, Lian B, Song X, Hou T, Deng G, Li H. A cross-sectional study on mental health among health care workers during the outbreak of Corona Virus Disease 2019. *Asian J Psychiatr.* 2020;51:102111.

COVID-19'da Belirsizliğe Tahammülsüzlük ve Sabır Düzeyi

13. Lu W, Wang H, Lin Y, Li L. Psychological status of medical workforce during the COVID-19 pandemic: A cross-sectional study. *Psychiatry Res.* 2020;288:112936.
14. Kang L, Li Y, Hu S, Chen M, Yang C, Yang BX, et al. The mental health of medical workers in Wuhan, China dealing with the 2019 novel coronavirus. *Lancet Psychiatry.* 2020;7(3):e14.
15. Barello S, Palamenghi L, Graffigna G. Burnout and somatic symptoms among frontline healthcare professionals at the peak of the Italian COVID-19 pandemic. *Psychiatry Res.* 2020;290:113129.
16. Schwartz R, Sinsky JL, Anand U, Margolis RD. Addressing Postpandemic Clinician Mental Health : A Narrative Review and Conceptual Framework. *Ann Intern Med.* 2020;173(12):981-988.
17. Aba M. COVID-19 salgınında görev alan sağlık çalışanlarında travma sonrası stres belirtileri, depresif belirtiler ve tükenmişlik belirtilerinin yordayıcısı olarak belirsizliğe tahammülsüzlük, algılanan tehdit boyutu ve duygusal emek değişkenlerinin rolünün incelenmesi. [master's thesis]. [Ankara]: Hacettepe Üniversitesi; 2022. 221 p.
18. Aydın Z, Pehlivan T. COVID-19 sırasında hemşirelerde anksiyete, depresyon ve travma sonrası stres yaygınlığı ve ilişkili faktörler: kesitsel bir çalışma [Internet]. Erzurum: PRSB 2021 Kongre Kitabı; 2021 Jun [cited 2021 Sep 20]. 166 p. Available from: https://prsb2021.atauni.edu.tr/wp-content/uploads/2021/08/PRSB2021_KONGREKI%CC%87TA-BI-3.pdf
19. Demireli S, Durmaz H. Hemşirelerde Koronavirüs salgını kaynaklı, anksiyete, obsesyon ve ilişkili değişkenlerin incelenmesi [Internet]. Erzurum: PRSB 2021 Kongre Kitabı; 2021 Jun [cited 2021 Sep 20]. 313 p. Available from: https://prsb2021.atauni.edu.tr/wp-content/uploads/2021/08/PRSB2021_KONGREKI%CC%87TA-BI-3.pdf
20. Maben J, Bridges J. Covid-19: supporting nurses' psychological and mental health [Editorial]. *J Clin Nurs*, 2020; 29:2742-2750.
21. Que J, Shi L, Deng J, Liu J, Zhang L, Wu S, et al. Psychological impact of the COVID-19 pandemic on healthcare workers: a cross-sectional study in China. *Gen Psychiatr.* 2020;33(3):e100259.
22. Valle MV, Andrés ML, Urquijo S, Yerro-Avincetto M, López-Morales H, Canet-Juric L. Intolerance of uncertainty over COVID-19 pandemic and its effect on anxiety and depressive symptoms. *Interamerican J Psychology.* 2020; 54(2), e1335.
23. Sarı, S. Sürekli kaygının yordayıcıları olarak belirsizliğe tahammülsüzlük, endişe ile ilgili inançlar ve kontrol odağının incelenmesi. [master's thesis]. [Ankara]: Hacettepe Üniversitesi; 2007. 196 p.
24. Satici B, Saricali M, Satici SA, Griffiths MD. Intolerance of Uncertainty and Mental Wellbeing: Serial Mediation by Rumination and Fear of COVID-19. *Int J Ment Health Addict.* 2020;1-12..
25. Freeston MH, Rhéaume J, Letarte H, Dugas MJ, Ladouceur R. Why do people worry? *Personality and Individual Differences.* 1994;17(6):791-802.
26. Bakioğlu F, Korkmaz O, Ercan H. Fear of COVID-19 and Positivity: Mediating Role of Intolerance of Uncertainty, Depression, Anxiety, and Stress. *Int J Ment Health Addict.* 2021;19(6):2369-2382.
27. Günay C, Dikici A, Öztürk Ş. Pandemi sürecinde krize müdahale ve psikiyatri hemşireliği yaklaşımları. Gürhan N, editör. *Pandemide Psikiyatri Hemşireliği*. 1. Baskı. Ankara: Türkiye Klinikleri. 2020. 77-83 p.
28. Hummel S, Oetjen N, Du J, Posenato E, Resende de Almeida RM, Losada R, et al. Mental Health Among Medical Professionals During the COVID-19 Pandemic in Eight European Countries: Cross-sectional Survey Study. *J Med Internet Res.* 2021;23(1):e24983.
29. Gündük Ö, Gündük, Ö, Vural A. COVID-19 küresel salgınında sağlık çalışanlarının belirsizliğe tahammülsüzlüğünün değerlendirilmesi. *Hacettepe Sağlık İdaresi Dergisi.* 2021; 24(1):139-150.
30. Irmak E. Ebelerde Sabır Davranışının Empatik Beceriye Etkisi. [master's thesis]. [İstanbul]: İstanbul Medipol Üniversitesi; 2019. 71 p.
31. Semerci N. Kritik düşünme ölçeği. *Eğitim ve Bilim Dergisi.* 2000; 6(2): 191-201.
32. Yavuz T. Hemodiyaliz Hastalarında Sabır ve Yaşam Memnuniyeti İlişkisi. [master's thesis]. [Sivas]: Cumhuriyet Üniversitesi; 2020. 155 p.
33. Eliüşük A, Arslan Ç. Sabır Ölçeğinin Türkçeye uyarlanması: Geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları. *Değerler Eğitim Dergisi.* 2016;14(31): 67-86.
34. Taylan S, Alan S, Kadioğlu S. Hemşirelik rolleri ve özerklik. *Hemşirelikte Araştırma ve Geliştirme Dergisi.* 2011; 15(3): 66-74.
35. Tezcan İ. Hemşirelerde sabır: Bir ölçek geliştirme çalışması. [master's thesis]. [Isparta]: Süleyman Demirel Üniversitesi; 2019. 144 p.
36. Tangünü S. Hemşirelerin sabır ve tükenmişlik düzeylerinin belirlenmesi. [master's thesis]. [Ankara]: Gazi Üniversitesi; 2020. 77 p.
37. Süzen H. Hemşirelerin profesyonel değerleri ile merhamet ve sabır düzeyleri arasındaki ilişki. [master's thesis]. [Manisa]: Celal Bayar Üniversitesi; 2020. 90 p.
38. Carleton RN, Sharpe D, Asmundson GJ. Anxiety sensitivity and intolerance of uncertainty: requisites of the fundamental fears? *Behav Res Ther.* 2007;45(10):2307-16.
39. Sarıçam H, Erguvan FM, Akın A, Akça MŞ. Belirsizliğe tahammülsüzlük ölçeği (BTÖ-12) Türkçe formu: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Route Edu and Social Science J.* 2014;1(3):148-157.
40. Schnitker SA, Emmons RA. Patience as a virtue: Religious and psychological perspectives. *Res in the Social Scientific Study of Religion.* 2007;18:177-207
41. Doğan M, Gülmez Ç. Sabır ölçeğinin Türkçeye uyarlanması: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi.* 2014;0(42):263-280.
42. Temsah MH, Alenezi S, Alarabi M, Aljamaan F, Alhasan K, Assiri R, et al. Healthcare Workers' SARS-CoV-2 Omicron Variant Uncertainty-Related Stress, Resilience, and Coping Strategies during the First Week of the World Health Organization's Alert. *Int J Environ Res Public Health.* 2022;19(4):1944.
43. Aydın A, Özcan EB. COVID-19 pandemi sürecinde sağlık çalışanlarında belirsizliğe tahammülsüzlük, ruminatif düşünme biçimi ve psikolojik sağlamlık düzeyleri. *Cukurova Med J.* 2021; 46(3):1191-1200.
44. Bongelli R, Canestrari C, Fermani A, Muzi M, Riccioni I, Bertolazzi A, et al. Associations between Personality Traits, Intolerance of Uncertainty, Coping Strategies, and Stress in Italian Frontline and Non-Frontline HCWs during the COVID-19 Pandemic-A Multi-Group Path-Analysis. *Healthcare (Basel).* 2021;9(8):1
45. Işık MT, Çokan DÇ, Can, ÖR. Relationship between nurses' professional values, empathy, and patience: A descriptive cross-sectional study. *Perspect Psychiatr Care.* 2022;1-9.

